

สรุปผลการดำเนินงาน มหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University)

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จัดทำโดย

หน่วยงานอาคารสถานที่และบริการ

ธันวาคม 2558

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (Rambhai Barni Rajabhat University) เป็นสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ 41 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี อยู่ห่างจากตัวเมืองจันทบุรี 6 กิโลเมตร บริเวณสามแยกเขาไร่ยา ด้านหนึ่งของมหาวิทยาลัยติดกับถนนรัศมีศรีชุมพล อีกด้านหนึ่งติดกับถนนสุขุมวิท มีเนื้อที่ 720 ไร่ 3 งาน มีสนามกอล์ฟรำไพพรรณี เป็นสนามกอล์ฟที่มีขนาด 9 หลุม พาร์ 36 อยู่บนพื้นที่ประมาณ 200 ไร่ สภาพสนามเป็นเนินลดหลั่นกันไปตามสภาพของภูมิประเทศ และหนองน้ำ ทิวทัศน์สวยงาม บรรยากาศร่มรื่น เปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปใช้บริการได้ทุกวัน

ประวัติของมหาวิทยาลัยเริ่มจากเมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 ได้ัญเชิญพระบรมอัฐิของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจากประเทศอังกฤษ กลับสู่ประเทศไทย ในปี 2492 นั้น ท่านไม่ต้องพระราชประสงค์ที่จะทรงรบกวนสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีในการประทับ ณ พระตำหนักวังสระปทุม นานเกินควร จึงถวายบังคมทูลลาออกจากวังสุโขทัย เพื่อมา สร้างวังบ้านสวนแก้วขึ้นในจังหวัดจันทบุรี ในวันที่ 20 มิถุนายน 2493บนที่ดินสองฝั่งคลองบ้านแก้ว รวมเนื้อที่ 687 ไร่ และพระราชทานนามสถานที่แห่งนี้ตามชื่อคลองว่า “สวนบ้านแก้ว”

ในระยะแรกพื้นที่สวนบ้านแก้วส่วนหนึ่งยังเป็นป่าดิบ มีที่บุกเบิกเป็นไร่บ้าง ส่วนใหญ่ยังมีสภาพรกร้าง สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ทรงบุกเบิกที่เพื่อปลูกพืชไร่ เช่น ถั่วลิสง ทุเรียน แตงโม แตงไทย และแคนตาลูป โดยมีพระราชประสงค์ให้ปลูกเป็นตัวอย่างแก่ราษฎร แต่เนื่องจากพืชทั้งสองชนิดไม่เหมาะสมกับสภาพอากาศของจังหวัดจันทบุรี จึงทรงเปลี่ยนไปปลูกมะพร้าวแทน นอกจากนี้ ได้ทรงปลูกมันสำปะหลังเพื่อกันไม่ให้หญ้าขึ้นรก และเพื่อช่วยยึดดิน ซึ่งได้ผลผลิตดีมาก นอกจากนี้ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ยังโปรดเกล้าฯ ให้ปลูกผักสวนครัวและผลไม้ต่างๆ เช่น ส้มเขียวหวาน ประมาณ 3,000 ต้น เงาะ ฝรั่ง มังคุด เป็นต้น สำหรับการเลี้ยงสัตว์ โปรดเกล้าฯ ให้ส่งไก่พันธุ์ไข่จากต่างประเทศหลายพันธุ์ จำนวนประมาณ 2,000 ตัว เพื่อทดสอบเลี้ยง โดยฝึกไข่ไก่ด้วยเครื่อง นอกจากนี้ยังทรงเลี้ยงเป็ดพันธุ์ปักกิ่ง ห่าน และวัวพันธุ์เนื้อประมาณ 100 ตัว โดยเลี้ยงตามธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อช่วยในการปราบหญ้า

ด้วยเหตุผลที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ โปรดการปลูกต้นไม้ ทำสวน จึงโปรดให้จัดสวนส่วนพระองค์ บริเวณพื้นที่ระหว่างพระตำหนักใหญ่ และพระตำหนักดอนแคเป็นที่ประทับทรงพระสำราญส่วนพระองค์ โดยก่อกำแพงด้วยอิฐไปร้อมรอบบริเวณ ภายในบริเวณสวนร่มรื่นและงดงามด้วยพันธุ์ไม้ที่ทรงโปรดปราน เช่น ลั่นจี่ มังคุด มะปริง มะปราง มีเล้าไก่สำหรับเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ มีกรงนกขนาดใหญ่ที่สร้างคลุมต้นไม้สำหรับเลี้ยงนกนานาชนิด ด้านหลังสวนส่วนพระองค์ โปรดให้สวนต้นใหญ่ไว้ให้สภาพเป็นป่าธรรมชาติ

ต่อมาพระองค์ทรงมีพระชมาายุสูงขึ้น และพระพลานามัยไม่สมบูรณ์นัก ดังนั้น เมื่อรัฐบาลได้กราบบังคมทูล พระกรุณาขอรับพระราชทานที่ดินสวนบ้านแก้ว เพื่อจัดตั้งวิทยาลัยครูจันทบุรี ด้วยพระราชปณิธานและพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ในการพระราชทานโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในจังหวัดจันทบุรี จึงทรงเสียดสพระราชทานสวนบ้านแก้วแก่กระทรวงศึกษาธิการ และได้ย้ายไปประทับ ณ วังสุโขทัย จวบจนวาระสุดท้ายของ

พระองค์ ดั่งนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจึงได้ประกาศจัดตั้งครั้งแรกเป็น “วิทยาลัยครูจันทบุรี” เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2515 ต่อมาเมื่อเดือนมีนาคม 2528 ได้รับพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระนามาภิไธยของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เป็นนามของวิทยาลัย ว่า “วิทยาลัยรำไพพรรณี”

ในปัจจุบันสภาพพื้นที่ภายในและพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก จำนวนอาคารเรียนขนาดใหญ่มีเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับพื้นที่โดยรอบเปลี่ยนเป็นชุมชนเมืองทำให้พื้นที่สีเขียวภายนอกมหาวิทยาลัยลดลงอย่างต่อเนื่อง มีขยะเกิดขึ้นจำนวนมาก มีการใช้น้ำเพิ่มขึ้น สภาพแวดล้อมที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้สามารถส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนโดยรอบได้ จากปัญหาสิ่งแวดล้อมนี้ทางมหาวิทยาลัยมีนโยบายและเป้าหมายหลักอันจะมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย เริ่มจากการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกด้านการใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์พลังงาน โดยในปี 2558 นี้ได้เข้าร่วมใช้การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวมีชื่อว่า “กรีนเมตริก แรกกิ่ง ออฟ เวิลด์ ยูนิเวอร์ซิตี” เพื่อประเมินความสามารถในการมุ่งสู่จุดหมายดังกล่าว โดยทำการประเมินจาก 6 ด้าน คือ

1. สถิติด้านการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม คือด้านการวางระบบโครงสร้างพื้นฐาน (Setting and Infrastructure)
2. ด้านความมีประสิทธิภาพในการรับมือปัญหาพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (Energy and Climate Change)
3. ด้านระบบการจัดการของเสียภายในมหาวิทยาลัย (Waste Management)
4. ด้านประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรน้ำ การจัดการน้ำ (Water Management)
5. ด้านการขนส่งคมนาคมภายในมหาวิทยาลัยที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Transportation)
6. ด้านความสามารถในการให้การศึกษาอบรมด้านสิ่งแวดล้อม (Education for Green)

1. การวางระบบโครงสร้างพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้เข้าร่วม กิจกรรมปกป้องพันธุ์กรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2536 ที่มีเป้าหมายที่จะปกป้องพื้นที่ป่าธรรมชาติ นอกเขตพื้นที่รับผิดชอบของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เช่น พื้นที่ป่าในสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยจึงน้อมถวายพื้นที่ป่าภายใน จำนวน 50 ไร่ เพื่อร่วมสนองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริดังกล่าว ดังนั้นเมื่อหักพื้นที่ป่าและแหล่งน้ำออกไปแล้ว มหาวิทยาลัยจึงมีพื้นที่ใช้สอย รวมสนามกอล์ฟ และสนามกีฬา จำนวน 1.070 ล้านตารางเมตร จากพื้นที่ทั้งหมดของมหาวิทยาลัย 1.15 ล้านตารางเมตร มีอาคารมากกว่า 50 หลังซึ่งมีเนื้อที่ชั้นล่างรวม 83,340 ตารางเมตร รองรับนักศึกษาจำนวน 9,792 คน อาจารย์และเจ้าหน้าที่รวม 753 คน และมีพื้นที่ป่าไม้ธรรมชาติในสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ 82,560 ตาราง

เมตร (ร้อยละ 7.16 ของพื้นที่ทั้งหมด) โดยมีพื้นที่แหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาเพื่อการใช้ประโยชน์ประมาณ 65,250 ตารางเมตร ขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงถูกปกคลุมด้วยไม้ผล ไม้ประดับ ไม้ยืนต้น สนาม ทั้งที่มีอยู่เดิมและปลูกเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเป็นเนื้อที่รวมร้อยละ 79.96 และมีพื้นที่ให้น้ำซึมผ่านได้รวมร้อยละ 85.69 ซึ่งช่วยเติมน้ำลงสู่ระบบน้ำใต้ดินให้กับพื้นที่โดยรอบได้เป็นอย่างดี

สำหรับงบประมาณด้านการจัดการพื้นที่เพื่อความยั่งยืนมหาวิทยาลัยได้จัดสรรไว้ร้อยละ 2.08 เพื่อจัดสร้างฝายชะลอน้ำ ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกไม้ยืนต้น ใช้สนับสนุนโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ใช้ในการพัฒนาภูมิทัศน์ของมหาวิทยาลัย การอนุรักษ์ พื้นที่สีเขียวและ รักษาระบบนิเวศ รวมทั้งมีการพัฒนาที่ว่างเพื่อการใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติดั้งเดิมอย่างสมดุล

2. การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

ตั้งแต่ปี 2554 ทางมหาวิทยาลัยได้จัดทำรายงานการจัดการพลังงาน เพื่อสำรวจการใช้พลังงานของตนเอง ค้นหาเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีการใช้พลังงานมากอย่างมีนัยสำคัญ จัดทำโครงการลดการใช้พลังงานมาอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในนั้นคือการติดตั้งมาตรวัดไฟฟ้าประจำอาคารขนาดใหญ่ และการนำเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดพลังงานมาทดแทนเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีสภาพเก่าและใช้พลังงานมากกว่าค่ามาตรฐาน ด้วยนโยบายมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ได้นำมาประกาศใช้ใหม่ในรอบนี้จะครอบคลุมแนวทางการจัดการพลังงานที่มีอยู่เดิมได้ เช่น การเปลี่ยนหลอดประหยัดไฟ การล้างทำความสะอาดเครื่องปรับอากาศ การลดความต้องการใช้ไฟฟ้าสูงสุดในระบบ นอกจากนั้นยังช่วยสนับสนุน นโยบายการใช้พลังงานทดแทน ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ เช่น การใช้ไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบเชื่อมต่อกับระบบสายส่งขนาด 1 กิโลวัตต์ ทั้งนี้ลดภาระค่าไฟฟ้าบางส่วนที่ต้องจัดซื้อ (ปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ในปี 2557 จำนวน 258,781 หน่วย หรือกว่า 11 ล้านบาท) ซึ่งในระยะต่อไปทางมหาวิทยาลัยมีโครงการที่จะปรับปรุงให้อาคารที่มีอยู่ให้เข้าหลักเกณฑ์ “อาคารสีเขียว” โครงการลดโลกร้อน เช่น ลดการใช้ทรัพยากร การปลูกต้นไม้ การปรับปรุงดินด้วยถ่านชีวภาพ (Bio Charcol) สร้างเครือข่ายการฟื้นฟูแนวปะการังเขากวาง การคำนวณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อใช้ข้อมูลอ้างอิงในการคำนวณรอยเท้าคาร์บอน เป็นต้น

3. การจัดการของเสีย

มหาวิทยาลัยมีแนวทางในการจัดเก็บและขายขยะรีไซเคิลอย่างชัดเจน แม่บ้านประจำอาคารสามารถแยกขยะเพื่อขายได้ ส่วนงานกิจกรรมนักศึกษาก็ได้ให้ความสำคัญกับการเพื่อรณรงค์รีไซเคิลขยะโดยจัดงบประมาณสนับสนุนให้ ชมรม กลุ่ม และชุมนุมต่างๆ ปัจจุบัน ขยะมีพิษ ขยะอินทรีย์ และขยะอนินทรีย์ บางส่วนถูกคัดแยกและกำจัดอย่างถูกวิธี ซึ่งในปี 2557 ทางมหาวิทยาลัยโดยหน่วยงานสำนักงานอธิการบดีได้ผ่านการประเมิน “สำนักงานสีเขียว” ระดับดี (เหรียญเงิน) แม้ว่าจะมีเวลาเตรียมตัวค่อนข้างน้อย แต่ก็มีแบ่งโครงสร้างการทำงาน แบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม และมีการกำหนดนโยบายลดการใช้กระดาษ ลดการใช้พลาสติก ที่เห็นเป็นรูปธรรม

ส่วนการบำบัดน้ำเสียทางมหาวิทยาลัยได้แยกระบบระบายน้ำฝน น้ำจากการซักล้าง น้ำเสียจากห้องสุขา ออกจากกันและมีถังบำบัดน้ำเสียประจำตึก ก่อนปล่อยออกสู่ระบบบึงประดิษฐ์ซึ่งจัดทำเป็นระบบบำบัดขั้นสุดท้ายก่อนปล่อยออกจากมหาวิทยาลัย โดยจุดที่มีการล้างภาชนะ เช่น ที่โรงอาหารได้ติดตั้งชุดดักไขมันที่จุดล้างภาชนะเพื่อปรับสภาพน้ำก่อนเข้าถังบำบัด ขณะเดียวกันก็มีการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำตามแหล่งน้ำต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย

4. การจัดการน้ำ

มหาวิทยาลัยได้มีการนำน้ำจากแหล่งน้ำผิวดินของตนเองมาใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง โครงการประหยัดน้ำและการใช้น้ำ จึงเน้นจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มหาวิทยาลัยเน้นการจัดการทรัพยากรน้ำที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การประชาสัมพันธ์ ผ่านทางสื่อต่างๆ การติดป้ายณรงค์โดยเฉพาะจุดใช้น้ำที่สำคัญ ปัจจุบันทางมหาวิทยาลัยมีระบบน้ำประปาและระบบน้ำดิบแยกออกจากกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการผลิตน้ำประปา อย่างไรก็ตามทางมหาวิทยาลัยยังไม่มีโครงการรีไซเคิลน้ำ เพื่อนำน้ำที่ทิ้งกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง

5. การคมนาคมขนส่ง

จำนวนรถยนต์ที่มหาวิทยาลัยเป็นเจ้าของ 13 คัน ใช้ในงานราชการทั่วไป จำนวนรถยนต์ที่เข้ามาในมหาวิทยาลัยแบ่งได้เป็นรถยนต์เฉลี่ยวันละ 1,000 คัน และรถจักรยานยนต์ 8,000 คัน โดยมีค่าเฉลี่ยของระยะทางที่วิ่งอยู่ในมหาวิทยาลัย 4.8 กิโลเมตรต่อคันต่อวัน เพื่อเดินทางระหว่างอาคารเรียน และในแต่ละวันพบจักรยานจำนวน 50 คันถูกใช้งานภายในมหาวิทยาลัย สำหรับจำนวนรถเมล์ขนส่งภายในมี 2 คัน ในการใช้งานแต่ละคันบรรทุกผู้โดยสารเฉลี่ย 20 คน มีรอบรับส่งนักศึกษาจากประตูด้านหน้า (ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร) วันละ 8 เที่ยว

ส่วนนโยบายเกี่ยวกับการจำกัดจำนวนรถยนต์ การจำกัดหรือลดจำนวนที่จอดรถยนต์ และนโยบายเอื้อต่อการเดินทางด้วยเท้าและจักรยานนั้นอยู่ระหว่างการดำเนินงาน

6. การศึกษา

จำนวนรายวิชาและหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมี 93 วิชาและ 2 หลักสูตร จากจำนวนรายวิชาทั้งหมด 3,543 และ 50 หลักสูตร ตามลำดับ มหาวิทยาลัยมีจำนวนทั้งหมด 10 คณะ โดยคณะที่มีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (หลักสูตรวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (หลักสูตรการพัฒนาชุมชน) ดังนั้นทั้งสองคณะจึงมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องมากที่สุด คือ 29 และ 24 รายวิชาตามลำดับ คณะที่มีรายวิชาที่เกี่ยวข้องมากเป็นอันดับถัดมาได้แก่คณะเทคโนโลยีการเกษตร 19 รายวิชา

จากงานวิจัยที่สนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนที่มหาวิทยาลัยได้รับการสนับสนุนในปี 2556 2557 และ 2558 มีจำนวนทั้งหมด 80 เรื่อง เฉลี่ยปีละ 26.66 เรื่อง มียอดเงินรวม 13.54 ล้านบาท เฉลี่ยปีละ 4.51 ล้านบาท (เท่ากับ 126,395 เหรียญสหรัฐ โดยมีจำนวนเงินวิจัยทั้งหมดที่ได้รับในทุกด้านเฉลี่ย 710,904 เหรียญสหรัฐ) มีจำนวนผลงานตีพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้ง 3 ปี 80 เรื่อง เฉลี่ยปีละ 26.6 เรื่อง มีจำนวนงานวิชาการเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้ง 3 ปี 4 งาน เฉลี่ยปีละ 1.33 งาน (งานสัมมนาที่จัดขึ้นเป็นประจำ ได้แก่ การประชุมวิชาการวิจัย รำไพพรรณี)

จำนวนองค์กรของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมมี 5 ชมรม ได้แก่ ชมรม Backpacker ชมรม ECONGREEN ชมรมคนรักสิ่งแวดล้อม ชมรมคนรักธรรมชาติ และชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลสิ่งแวดล้อม ได้แก่ www.bulding.rbru.ac.th